

บทที่ 8

บทสรุป

ด้วยเหตุที่งานผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่นในประเทศไทยมิได้เป็นเพียงสินค้าเพื่อการส่งออกเท่านั้น แต่ผ้าไหมคืองานด้านวัฒนธรรมประเพณีของไทย ซึ่งศิลปินผู้ทอผ้าไหมได้รังสรรค์ผลงานผ่านลวดลายที่สวยงาม ลวดลายบนผืนผ้าไหมจึงเปรียบเสมือนตัวแทนทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ประกอบอุตสาหกรรมผ้าไหมไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านเป็นจำนวนมากและเป็นกิจการภายในชุมชนและครอบครัว แต่ในขณะที่งานผ้าไหมได้รับการยอมรับจากสังคมโลกนั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยกลับไม่อาจวางมาตรฐานความคุ้มครองงานออกแบบลวดลายผ้าไหมและลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมรวมทั้งลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ ส่งผลให้ลวดลายผ้าไหมไทยถูกละเมิดลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ ทั้งผู้ผลิตชาวไทยก็ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่มีต่อผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทย สถานการณ์เช่นนี้คงดำเนินสืบต่อมาและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น อันส่งผลกระทบต่องานออกแบบลวดลายผ้าไหม ลวดลายโบราณของผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทยจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่องต่อไป ดังนี้

1. ในด้านงานออกแบบลวดลายผ้าไหม สืบเนื่องจากนักออกแบบชาวสุรินทร์ส่วนใหญ่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของความคุ้มครองทางกฎหมาย ในทางกลับกันนักออกแบบลวดลายผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทยส่วนหนึ่งกลับใช้วิธีการคัดแปลงงานออกแบบของคนอื่น เพื่อสร้างสรรค์งานออกแบบลวดลายของตน จนทำให้นักออกแบบบางส่วนต้องพยายามปกปิดผลงานของตนด้วยเทคนิคพิเศษส่วนตัว ทำให้ผู้วิจัยคาดหมายได้ว่า ในอนาคตผลงานออกแบบลวดลายผ้าไหมเหล่านี้อาจสูญหายไป หากนักออกแบบเหล่านี้ถึงแก่กรรมลง ดังเช่นการสูญหายของงานศิลปะหลาย ๆ แขนงของประเทศไทยที่กำลังจะเกิดขึ้น

ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยก็พบว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ล่าช้าและไม่อาจคุ้มครองงานออกแบบลวดลายผ้าไหมได้ตามสมควร สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ไม่ได้บัญญัติอย่างชัดเจนว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานศิลปประยุกต์หรือไม่ ทำให้งานออกแบบลวดลายผ้าไหม ในฐานะที่ผ้าไหมคือผลิตภัณฑ์ต้องพึ่งพาแนวทางการใช้การตีความจากศาลฎีกาไทยเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาก็ยังไม่พบว่า ศาลไทยได้ตีความงานออกแบบลวดลายผ้าไหมคืองานอันมีลิขสิทธิ์ คงมีเพียงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6379/2537 เรื่องงานออกแบบปากกาเท่านั้น ซึ่งศาลไทยพิพากษาว่า งานออกแบบปากกาเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์ และด้วยผลของคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ผู้วิจัยเห็นว่า

งานออกแบบลวดลายผ้าไหมก็นับเป็นงานออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทหนึ่งเช่นเดียวกัน ดังนั้นงานออกแบบลวดลายผ้าไหมจึงอาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยก็มีความกังวลว่า แนวคำพิพากษาย่อมเกิดจากความคิดเห็นของผู้พิพากษาแต่ละท่าน ซึ่งแต่ละท่านย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ในอนาคตศาลไทยอาจเปลี่ยนแนวคำพิพากษาเมื่อใดก็ได้ และหากแนวคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงไปผลที่ตามมาคืองานออกแบบลวดลายผ้าไหมอาจไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ก็ได้ โดยศาลไทยอาจมีความเห็นว่า งานออกแบบลวดลายผ้าไหมสมควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น ซึ่งกรณีเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศญี่ปุ่น โดยศาลสูงญี่ปุ่นได้มอบความคุ้มครองแก่งานออกแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายการออกแบบเท่านั้น และหากปรากฏการณ์เช่นนี้บังเกิดกับประเทศไทย วงการอุตสาหกรรมผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ย่อมได้รับผลกระทบบ้างไม่มากก็น้อย เพราะระบบความคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรไทยเป็นระบบที่มีค่าธรรมเนียมรายปีและมีขั้นตอนยุ่งยากต่อการขอรับหนังสือสิทธิบัตร จนอาจทำให้ผู้ผลิตผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทยหันไปใช้วิธีการอื่น ๆ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าการพึ่งพิงกฎหมายไทย

2. ในด้านลวดลายโบราณของผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ในฐานะที่ลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทยจังหวัดอื่น ๆ คืองานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งในทางวิชาการอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “งานหัตถศิลป์” เพราะลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมสุรินทร์เป็นงานแสดงออกถึงความเชื่อทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้าน ลวดลายโบราณเหล่านี้จึงถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จวบจนถึงปัจจุบันลวดลายโบราณเหล่านี้ก็ยังคงได้รับการยกย่องว่า ลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมสุรินทร์คือลวดลายทางวัฒนธรรม แต่ทว่าผู้วิจัยพบว่า ปัญหาที่ชาวสุรินทร์กำลังเผชิญอยู่นั้น ได้แก่การที่ชาวต่างชาติได้ผลิตผ้าไหมลอกเลียนลวดลายโบราณออกจำหน่าย โดยลวดลายเหล่านั้นถูกดัดแปลงหรือแก้ไขมาบ้างน้อยบ้าง ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่รัฐและชาวสุรินทร์กลับไม่อาจพึ่งพามาตรการทางกฎหมายลิขสิทธิ์ เพื่อคุ้มครองลวดลายโบราณเหล่านี้ เพราะตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ลวดลายโบราณของผ้าไหมสุรินทร์ดังกล่าวเป็นงานอันไม่มีลิขสิทธิ์ สักคมจึงสามารถใช้ประโยชน์จากลวดลายโบราณเหล่านี้ได้อย่างอิสระ

มูลเหตุที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ไม่มอบความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทยในจังหวัดอื่น ๆ นั้น สืบเนื่องจากแนวความคิดเรื่องการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของประเทศในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกาเพิ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 นี้ ในขณะที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย

พ.ศ.2537 ถูกบัญญัติขึ้นก่อนเกิดแนวความคิดดังกล่าว ทำให้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 จึงมิได้บรรจุมาตรการคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ ทั้งตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ยังถือว่า ลวดลายโบราณเป็นงานสาธารณะ (public domain) ด้วยเหตุที่ลวดลายโบราณบนผ้าไหมสุรินทร์ไม่ปรากฏตัวผู้ทรงสิทธิ และลวดลายดังกล่าวเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานร้อย ๆ ปีล่วงมาแล้ว ลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมจึงไม่อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยขณะนี้

3. ในด้านลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งผู้ผลิตผ้าไหมในภาคอุตสาหกรรมและชุมชนชาวสุรินทร์ได้สร้างขึ้น ลวดลายเหล่านี้ก็ต้องประสบปัญหาสำคัญ คือการลอกเลียนแบบลวดลายและการคัดแปลงลวดลายบนผืนผ้าไหมจากผู้ผลิตทั้งชาวสุรินทร์ด้วยกันเองและคนต่างพื้นที่รวมทั้งผู้ผลิตต่างชาติ ประกอบกับผู้ผลิตผ้าไหมชาวสุรินทร์ก็ไม่ให้ความสำคัญต่อกฎหมายลิขสิทธิ์ การเคารพสิทธิในผลงานความคิดผู้อื่นจึงมีอยู่น้อยมาก สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้ย่อมตัดทอนกำลังใจของผู้สร้างสรรค์ลวดลายผ้าไหมใหม่ ๆ ท้ายที่สุดงานผ้าไหมสุรินทร์อาจตกอยู่ในสภาพล้าหลังขาดการพัฒนาด้านลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบปัญหาอุปสรรคทางกฎหมายที่สำคัญต่อความคุ้มครองลวดลายบนผืนผ้าไหมที่สร้างขึ้นใหม่ อันได้แก่การที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 บัญญัติค่านิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” อย่างรัดกุมแบบนักกฎหมาย ทำให้งานศิลปประยุกต์ต้องเกิดขึ้นจากวิธีสร้างในรูปจิตรกรรม หรือประติมากรรม หรือสถาปัตยกรรม หรือภาพถ่าย หรือภาพร่างแผนที่ ภาพประกอบตามมาตรา 4 (1) ถึง (6) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เท่านั้น ทำให้เกิดผลที่ตามทั้งผลดีและผลเสีย คือ

ผลดี การที่ตัวบทบัญญัติค่านิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ใช้ถ้อยคำที่มีความชัดเจนย่อมสร้างความมั่นใจแก่ผู้ใช้กฎหมายไทยได้ระดับหนึ่ง

ผลเสีย การที่ตัวบทบัญญัติค่านิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ใช้ถ้อยคำที่มีความชัดเจนกรณีเช่นนี้ย่อมสร้างผลเสียที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยไม่สามารถรองรับงานศิลปะรูปแบบอื่น ๆ ทำให้งานศิลปะบนผืนผ้าไหมที่เกิดด้วยวิธีการปักหรือการทอมีชิ้นงานอันมีลิขสิทธิ์ เพราะวิธีการสร้างงานศิลปะดังกล่าวไม่ใช่วิธีการสร้างงานศิลปะประยุกต์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ. 2537

ประการที่สอง เมื่อบทบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยไม่อาจรองรับรูปแบบงานศิลปะดังเช่นการทอผ้าไหมได้ ส่งผลให้นักกฎหมายต้องใช้นิติวิธี เพื่อการตีความหาจุดมุ่งหมายในการบัญญัติคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ซึ่งวิธีการเช่นนี้นักกฎหมายไทยก็ยังคงมีความเห็นแตกแยกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางแรก วิธีการปักหรือทอที่ถือเป็นการสร้างงานจิตรกรรม ทำให้ลวดลายผ้าไหมที่เกิดจากการทอเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์

แนวทางที่สอง เมื่อด้วยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทยไม่บัญญัติถึงวิธีการปักหรือการทอว่า วิธีการทั้งสองเป็นการสร้างงานจิตรกรรม งานศิลปะที่เกิดด้วยวิธีการทั้งสองจึงไม่อาจเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ คงเหลือเพียงงานสร้างลวดลายผ้าไหมด้วยวิธีการพิมพ์ลายเท่านั้นที่ถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย

สภาพการณ์ข้างต้นนี้ย่อมสร้างความไม่แน่นอนแก่วงการอุตสาหกรรมผู้ผลิตผ้าไหม และทำให้ผู้ผลิตผ้าไหมหลาย ๆ รายไม่ให้ความสำคัญต่อกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยอีกต่อไป พร้อม ๆ กับผู้ผลิตที่มีความคิดริเริ่มต้องลงทุนเพิ่มเติม เพื่อปกป้องเทคนิคการผลิตลวดลายบนผืนผ้าไหมของตน โดยปราศจากความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย

ในขณะเดียวกันด้านมาตรฐานความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานออกแบบลวดลายผ้าไหม ลวดลายโบราณของผ้าไหมและลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ของผ้าไหมของต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่า ประเทศผู้ผลิตและส่งออกผ้าไหมที่สำคัญทั้งห้าประเทศ อันได้แก่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและประเทศอินเดียต่างเร่งพัฒนาโครงสร้างกฎหมายลิขสิทธิ์ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ทางการค้าและวัฒนธรรมของประเทศตน แม้ว่าความพยายามในส่วนการคุ้มครองลิขสิทธิ์ด้านลวดลายโบราณ ในฐานะที่ลวดลายโบราณเป็นงานด้านศิลปะพื้นบ้าน (folk lore) หรือในชื่อเรียกอื่น ๆ ความพยายามดังกล่าวยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นก็ตาม แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าหลักกฎหมายระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมจะพัฒนาต่อไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งขอบเขตความคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมดังกล่าวย่อมมีขอบเขตครอบคลุมไปถึงลวดลายโบราณของผ้าไหม และคาดหมายว่า ในอนาคตโลกจะมีกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองลวดลายผ้าไหมในมิติดังกล่าวทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในระยะเวลาไม่นานนัก ดังนั้นประเทศไทยจึงสมควรเตรียมการพัฒนากฎหมายลิขสิทธิ์รองรับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยผู้วิจัยเห็นว่ากรอบกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เหมาะสมต่องานออกแบบลวดลายผ้าไหม ลวดลายโบราณของผ้าไหมและลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่นั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยสมควรเป็นกฎหมายที่สนับสนุนอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมผ้าไหม สุรินทร์และผ้าไหมไทยอย่างครบวงจรมากที่สุด และกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยสมควรมีมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสม เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมผ้าไหมไทย ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นอุตสาหกรรมของชุมชนและชาวบ้านจำนวนมาก โดยประเทศไทยสมควรเข้าร่วมมืออย่างจริงจังในการพัฒนากรอบความตกลงระหว่างประเทศ เรื่องมาตรการคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรม

ภายใต้การทำงานขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) และประเทศไทยสมควรเร่งปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ โดยการปรับปรุงครั้งนี้ นักกฎหมายควรใช้ตัวอย่างกฎหมายลิขสิทธิ์ต่างประเทศที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว รวมทั้งการวางกรอบค่านิยามงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ละประเภท ประเทศไทยก็สมควรใช้รูปแบบการให้คำนิยามที่เปิดกว้างและรองรับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีในปัจจุบันและอนาคตได้

อีกทั้ง ผู้วิจัยยังเห็นว่า กรอบกฎหมายลิขสิทธิ์ที่สำคัญสำหรับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานออกแบบลวดลายผ้าไหม ลวดลายโบราณของผ้าไหมและลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่นั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยสมควรต้องสอดคล้องกับมาตรฐานและปทัสถานที่เกิดขึ้นในเวทีระหว่างประเทศและผลประโยชน์ภายในประเทศไทยร่วมกัน โดยประเทศไทยควรเป็นฝ่ายริเริ่มเข้าร่วมกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ และเป็นฝ่ายเสนอการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย เพื่อเป็นต้นแบบแก่ต่างประเทศมากกว่าปรับแก้กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศแต่อย่างใดดังเช่นปัจจุบัน

ประเด็นสำคัญสำหรับกรอบกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อความคุ้มครองงานออกแบบลวดลายผ้าไหม ลวดลายโบราณของผ้าไหมและลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ของผ้าไหม แม้ว่าปัจจุบันวงกานักกฎหมายไทยยังหาข้อยุติไม่ได้ แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยครั้งนี้จะก่อประโยชน์แก่อุตสาหกรรมผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทย รวมทั้งผลประโยชน์ของประชาชนชาวไทยมากขึ้น

ในส่วนกรอบการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น ผู้วิจัยจะขอสรุปและแบ่งหัวข้อเป็น 3 ประเด็นใหญ่ ดังนี้

- ประเด็นแรก การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานออกแบบผลิตภัณฑ์
- ประเด็นที่สอง การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน
- ประเด็นที่สาม การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานศิลปประยุกต์

ประเด็นแรก การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานออกแบบผลิตภัณฑ์

สืบเนื่องจากงานออกแบบลวดลายบนผืนผ้าไหมมีสถานะเป็นทั้งงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามนัยยะพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 และงานศิลปประยุกต์ตามนัยยะพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และในการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์สามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้ถึง 2 หัวข้อ ดังนี้

- หัวข้อแรก คำนิยามว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์
- หัวข้อที่สอง โครงสร้างการกำหนดรายละเอียดของงานอันมีลิขสิทธิ์

หัวข้อแรก คำนียามว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ การที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยไม่ได้บัญญัติอย่างชัดเจนลงไปว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ หรือ บัญญัติว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานศิลปประยุกต์ ในทางกลับกันพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติคำนียามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ไว้ว่า

“งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่นนำไปใช้สอย นำไปตกแต่งวัสดุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะงานตาม (1) ถึง (7) จะมีคุณค่าทางศิลปะหรือไม่ และให้หมายความรวมถึงภาพถ่ายและแผนผังของงานดังกล่าวด้วย”

ด้วยลักษณะการให้คำนียามข้างต้น วิธีการให้คำนียามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” รูปแบบนี้เป็นการอธิบายลักษณะงานแบบบรรยายโวหาร ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจองค์ประกอบของงานศิลปประยุกต์ แต่วิธีการอธิบายรูปแบบนี้นักกฎหมายยังต้องอาศัยการตีความคำนียามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้คำนียามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” สามารถปรับใช้กับงานประเภทต่าง ๆ

ในด้านวิธีการใช้คำว่า “งานศิลปประยุกต์” ภายใต้การตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ของนักกฎหมาย วิธีการเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอนมากยิ่งขึ้น เพราะวิธีการตีความย่อมขึ้นกับองค์ความรู้ทางกฎหมายและทัศนคติเฉพาะตัวของนักกฎหมาย รวมทั้งข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ซึ่งโดยปกติแล้วนักกฎหมายแต่ละคนอาจตีความแตกต่างกันได้ อีกทั้งนักกฎหมายอาจเปลี่ยนแนวความคิดของตนได้ในอนาคต ดังนั้นตราบไคที่บทบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยยังไม่ได้บัญญัติว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ แต่นักกฎหมายไทยยังต้องอาศัยการตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” เพื่อให้ครอบคลุมถึงงานออกแบบผลิตภัณฑ์ สถานะความคุ้มครองงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ก็ยังคงมีความไม่แน่นอนต่อไป

หัวข้อที่สอง โครงสร้างการกำหนดรายละเอียดของงานอันมีลิขสิทธิ์ จากการศึกษากฎหมายลิขสิทธิ์ต่างประเทศของกลุ่มประเทศผู้ผลิตและส่งออกผ้าไหมทั้งห้าประเทศ ทุกประเทศต่างบัญญัติคำว่า “งาน” (works) อันมีลิขสิทธิ์ด้วยโครงสร้างพิเศษแยกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนแรก การบัญญัติลักษณะงานอันมีลิขสิทธิ์ว่ามีกี่ชนิด โดยใช้คำที่มีความหมายกว้าง ๆ เช่นคำว่างานแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลปะ เป็นต้น

ส่วนที่สอง ด้วบทที่อธิบายรายละเอียดของงานตามส่วนแรกแต่ละชนิด พร้อมทั้งยกตัวอย่างของงานแต่ละชนิด เพื่อรองรับงานทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังเช่นมาตรา 3

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ.2002 (Copyright Act of People's Republic of China 2002) ที่บัญญัติรายละเอียดพร้อมตัวอย่างงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้ว่า

มาตรา 3 สำหรับเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้คำว่า “งาน” หมายความว่า รวมถึงงานวรรณกรรม ศิลปะ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ เทคโนโลยีทางวิศวกรรม และสิ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสิ่งเหล่านี้ถูกทำให้ปรากฏในรูปแบบดังต่อไปนี้

- (1) งานเขียน
- (2) งานเกี่ยวกับการพูด
- (3) งานดนตรีกรรม งานละคร งานศิลปะพื้นบ้าน (quyi) งานศิลปะเกี่ยวกับการรำ (choreographic) และงานเต้นแอโรบิก
- (4) งานจิตรศิลป์และงานสถาปัตยกรรม
- (5) งานภาพถ่าย
- (6) งานภาพยนตร์และงานสร้างสรรค์ด้วยวิธีการผลิตด้วยฟิล์มส์อันคล้ายคลึงกัน
- (7) งานออกแบบทางวิศวกรรม และงานออกแบบผลิตภัณฑ์ แผนที่ งานภาพร่าง (สเก็ตภาพ) งานกราฟฟิก และหุ่นจำลองของดังกล่าว
- (8) โปรแกรมคอมพิวเตอร์
- (9) งานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามกฎหมายระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ด้วยโครงสร้างการกำหนดรายละเอียดงานอันมีลิขสิทธิ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้กฎหมายลิขสิทธิ์สามารถรองรับงานออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกประเภทได้ โดยที่นักกฎหมายใช้วิธีการตีความกฎหมายน้อยลงมาก ทำให้ศาลสามารถใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หากพิจารณาโครงสร้างการกำหนดรายละเอียดของงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ปรากฏว่า ในส่วนงานออกแบบผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 กลับมีเพียงคำอธิบายองค์ประกอบของงานศิลปประยุกต์เท่านั้น แต่ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ไม่มีการยกตัวอย่างประกอบความเข้าใจ ทำให้เมื่อนักกฎหมายต้องวิเคราะห์ว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นงานศิลปประยุกต์หรือไม่ นักกฎหมายจึงต้องใช้นิติวิธี อันได้แก่การใช้การตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” เพื่อเสริมสร้างกฎหมายให้เหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น อันก่อความไม่แน่นอนในการใช้การตีความ

ทางเลือกหลักกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 อาจเพิ่มข้อความว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์ พร้อม ๆ กับการยกตัวอย่างประกอบว่า อะไรคืองานศิลปประยุกต์

2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 อาจไม่เพิ่มความว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์ แต่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทยอาจบัญญัติว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่งก็ได้ พร้อม ๆ กับการยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์มีลักษณะเช่นใด

ข้อเสนอแนะ

หัวข้อแรก พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ควรบัญญัติค่านิยามว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานอันมีลิขสิทธิ์ เพื่อให้จับปัญหาการใช้การตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ว่า งานออกแบบผลิตภัณฑ์ถือเป็นงานศิลปประยุกต์หรือไม่ ซึ่งในขณะนี้นักกฎหมายไทยและนักกฎหมายทั่วโลกยังมีความเห็นไม่ลงรอยกัน ทั้งแนวความคิดยังแตกแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเห็นว่างานออกแบบผลิตภัณฑ์คืองานออกแบบ และกฎหมายสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้นที่ให้ความคุ้มครองได้ กลุ่มที่สองเห็นว่างานออกแบบผลิตภัณฑ์ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งตามกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตร

หัวข้อที่สอง โครงสร้างการกำหนดรายละเอียดของงานอันมีลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ควรใช้โครงสร้างการกำหนดรายละเอียดงานอันมีลิขสิทธิ์ พร้อมกับยกตัวอย่างงานอันมีลิขสิทธิ์ ดังเช่น งานศิลปประยุกต์ย่อมหมายความถึงงานสร้างสรรค์ศิลปะโดยมุ่งหมายต่อประโยชน์อย่างอื่นนอกจากการชื่นชมคุณค่าทางศิลปะ เช่น งานออกแบบผลิตภัณฑ์ งานตกแต่งบรรจุภัณฑ์ หรืองานอื่นใดอันมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เป็นต้น

ประเด็นที่สอง การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ปัญหาสำคัญของกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อความคุ้มครองลวดลายบนผืนผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทย ก็คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดที่คุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในขณะที่ลวดลายของผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทยมีสถานะเป็นทั้งงานศิลปะและงานทางวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้าน ทำให้ลวดลายโบราณของชาวสุรินทร์ทั้งหมดไม่อาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ในขณะที่หลาย ๆ ประเทศผู้ผลิตและส่งออกผ้าไหมต่างเริ่มมอบความคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แม้ว่ากรอบความตกลงระหว่างประเทศอันเกี่ยวเนื่องกับความคุ้มครองงานด้านวัฒนธรรมจะยังไม่มีข้อยุติ

ทางเลือกหลักกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ยังคงไม่คุ้มครองลวดลายโบราณของผ้าไหมสุรินทร์หรือลวดลายโบราณของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย จนกว่ากรอบความตกลงระหว่าง

ประเทศว่าด้วยความคุ้มครองงานด้านศิลปวัฒนธรรมขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) จะมีผลบังคับใช้แล้ว

2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ให้ความคุ้มครองลวดลายโบราณของผ้าไหม สุนทรียหรือลวดลายโบราณของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ในฐานะที่ลวดลายโบราณดังกล่าว เป็นประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน (folklore) ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านดังกล่าวย่อมมีเนื้อ ครอบคลุมถึงตำนาน เพลงพื้นบ้าน งานศิลปะพื้นบ้านทุกประเภท

3. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 ให้ความคุ้มครองลวดลายโบราณของผ้าไหม สุนทรียหรือลวดลายโบราณของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ในฐานะที่ลวดลายโบราณดังกล่าว เป็นศิลปะพื้นบ้าน (folk artistic) อันมีเนื้อหาครอบคลุมถึงงานศิลปะทุกประเภทของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นงานทอผ้า การจักสาน งานเครื่องถมเครื่องเงิน งานลงรักยัดทอง ฯลฯ แต่ไม่มีเนื้อหา ครอบคลุมถึงเพลงพื้นบ้าน ตำนาน นิทาน ชาคคดังเช่นความคุ้มครองในรูปประเพณีวัฒนธรรม พื้นบ้าน (folklore)

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรให้ความคุ้มครองลวดลายโบราณของผ้าไหม สุนทรียหรือลวดลาย โบราณของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ในฐานะที่ลวดลายโบราณดังกล่าวเป็น ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน (folklore) ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เพื่อให้กฎหมายลิขสิทธิ์ไทย สามารถคุ้มครองงานศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยและลวดลายโบราณของผ้าไหม สุนทรียรวมทั้ง ลวดลายโบราณของจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทยได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้กรอบความคุ้มครอง ลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมดังกล่าวยังต้องประกอบไปด้วย

1. ตัวผู้ทรงสิทธิ อันได้แก่หน่วยราชการที่มีความรู้และศักยภาพอันแท้จริง เช่น กอง งานช่าง กรมศิลปากร ฯลฯ

2. ขอบเขตของความคุ้มครองลิขสิทธิ์ กล่าวคือ การบังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ในส่วน ลวดลายโบราณบนผืนผ้าไหมหรืองานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอื่น ๆ พึงมีต่อชาวต่างชาติ ซึ่ง ชาวต่างชาติเหล่านี้มุ่งแสวงหาประโยชน์จากงานด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของคนไทย

3. อายุความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านย่อมไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด เหมือนเช่นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ทั่วไปของประเทศไทย

4. มาตรการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนงานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อเป็นการสำรวจ ข้อมูลและนำไปสู่การอนุรักษ์รวมทั้งส่งเสริมให้งานศิลปวัฒนธรรมพื้นเหล่านี้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป โดยไม่มีบุคคลใดบิดเบือนหรือฉกฉวยผลประโยชน์จากงานไป โดยประเทศไทยมิได้รับประโยชน์ แต่อย่างหนึ่งอย่างใด

ประเด็นที่สาม การปรับปรุงรูปแบบความคุ้มครองงานศิลปประยุกต์ เพื่อประโยชน์ต่อ ลวดลายผ้าไหมที่สร้างขึ้นใหม่

ด้วยเหตุที่ปัจจุบันระบบความคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศมีแนวความคิด เพื่อคุ้มครองงานสหสิทธิ อันได้แก่การมอบความคุ้มครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามากกว่าหนึ่งฉบับแก่งานบางอย่าง เช่น งานออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความคุ้มครองทั้งตามกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายสิทธิบัตร เป็นต้น กฎหมายลิขสิทธิ์จึงเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่ทำให้ความคุ้มครองในรูปสหสิทธิ ทำให้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติความคุ้มครองในรูปศิลปประยุกต์ขึ้น

อย่างไรก็ตามภายหลังที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มีผลใช้บังคับ ปรากฏว่าแนวทางความคุ้มครองในรูปสหสิทธิด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์กำลังประสบปัญหา สืบเนื่องจากสาเหตุที่ถ้อยคำตามบทบัญญัติมาตรา 4 (7) คำนียามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” トラขึ้นในรูปแบบภาษาของนักกฎหมาย ถ้อยคำจึงระบุนรายละเอียดอย่างชัดเจนและแน่นอน ทำให้งานศิลปะไทยหลาย ๆ ประเภทไม่อาจได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ เช่นงานทอผ้าไหม งานจักสาน การปักลวดลาย ฯลฯ เพราะวิธีการสร้างงานศิลปะดังกล่าวทั้งหมดนั้นหาใช้วิธีการสร้างสรรค์งานศิลปประยุกต์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย และด้วยเหตุนี้นักกฎหมายไทยจึงมีปัญหากการใช้การตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ที่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

แนวทางแรก มีความเห็นว่า งานศิลปะใดจะเป็นงานศิลปประยุกต์ได้ งานดังกล่าวต้องใช้วิธีการตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มาตรา 4 (7) ระบุไว้เท่านั้น ด้วยเหตุนี้การทอ การปัก การจักสาน วิธีการเหล่านี้ไม่ปรากฏอยู่ในตัวบทมาตรา 4 (7) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ดังนั้นผ้าไหมไทยที่ลวดลายเกิดขึ้นด้วยการทอ ลวดลายของผ้าไหมจึงไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย แม้ว่าผู้ผลิตลวดลายผ้าไหมได้สร้างสรรค์ลวดลายเหล่านี้ขึ้นใหม่ เพื่อประโยชน์ต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมผ้าไหมจังหวัดสุรินทร์หรือจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทยก็ตาม

แนวทางที่สอง มีความเห็นว่า แม้ว่าคำนิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” จะไม่ระบุ่ววิธีการทอ หรือวิธีการปัก หรือวิธีการจักสานเป็นวิธีการสร้างงานศิลปประยุกต์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย แต่นักกฎหมายกลุ่มนี้มีความเห็นว่า หากพิจารณาเจตนารมณ์ของคำนิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” แล้ว เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ก็คือการคุ้มครองงานศิลปะทุกประเภท ซึ่งงานศิลปะเหล่านี้ถูกสร้างขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ อันมิใช่การชื่นชมคุณค่าทางศิลปะ งานลวดลายผ้าไหมที่สร้างขึ้นใหม่ของภาคอุตสาหกรรมจึงเป็นอันมีลิขสิทธิ์ประเภทศิลปประยุกต์ แม้ว่าลวดลายผ้าไหมสุรินทร์ที่ผู้ผลิตสร้างขึ้นใหม่เหล่านี้มิได้ใช้วิธีการสร้างตามมาตรา 4 (7) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ปัญหาการตีความคำว่า “งานศิลปประยุกต์” ข้างต้นนี้ย่อมก่อให้เกิดอุปสรรคต่ออุตสาหกรรมผลิตผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมไทยอย่างมาก ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ตามสายตาค้นทั่วไป ลวดลายบนผืนผ้าไหมมีฐานะเป็นงานศิลปะ ซึ่งผู้ผลิตใช้วิธีการทอลวดลายที่มีความวิจิตรบรรจง แต่หากพิจารณาตามกรอบบทบัญญัติพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 แล้ว ลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ในภาคอุตสาหกรรมผ้าไหมสุรินทร์และผ้าไหมจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยกลับอาจไม่ได้รับความคุ้มครองในฐานะงานศิลปประยุกต์ เพราะวิธีการทอลวดลายและทอผ้าไหมหาได้ปรากฏอยู่ในคำนิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” มาตรา 4 (7) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 แต่อย่างไร

ทางเลือกหลักกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 สมควรแก้ไขคำคำนิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องวิธีการสร้างงานศิลปประยุกต์ ทั้งนี้กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยไม่ควรระบุวิธีการสร้างงานศิลปประยุกต์ไว้ และกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยควรเลือกใช้วิธีการยกตัวอย่างงานศิลปประยุกต์ไว้บางตัวอย่าง ดังเช่นที่กฎหมายลิขสิทธิ์ต่างประเทศได้เลือกใช้วิธีการเช่นนี้กัน

2. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 สมควรแก้ไขคำนิยามคำว่า “งานศิลปประยุกต์” โดยการแก้ไขนี้ให้คงเนื้อหาเรื่องวิธีการสร้างงานอันมีลิขสิทธิ์ว่า “งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) ใดๆอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน...” ไว้เช่นเดิม หากแต่ให้เพิ่มข้อความบางอย่างเข้าไป เพื่อขยายความคุ้มครองไปยังวิธีการสร้างงานศิลปะรูปแบบอื่นด้วย หรืออาจใช้ถ้อยคำว่า “งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) หรือการสร้างงานศิลปะด้วยวิธีอื่นใดอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน...”

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 สามารถคุ้มครองผลประโยชน์ของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคุ้มครองลวดลายที่สร้างขึ้นใหม่ของผู้ผลิตภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไทย พ.ศ.2537 สมควรเพิ่มข้อความบางอย่างเข้าไปในคำนิยามคำว่า งานศิลปประยุกต์” ทำให้กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยมีเนื้อหาครอบคลุมถึงงานศิลปะไทยทุกประเภท